

TÁLTOSPRÓBA – 2017–2018

1. Benedek Elek: Bolond Istók – A vasorrú bába – A vitéz szőcs

1. MESEKEZDET – MESEVÉG

A Táltospróba mesekezdő és mesezáró mondatokkal indul.

- Állítsátok össze a kódok segítségével a felsorolt szavakból a történetek kezdetét és végét!
- Találjátok ki, melyik mondat melyik meséhez tartozik!
- A hiányzó két mondatához készítsétek el ti a feladványt!

	A	B	C	D
1	A	AKI	ANNAK	ARANYBÓL
2	BIZONY	BOLDOGAN	EGERE	EGÉSZ
3	EGY	EGYSZER	ÉL	EMBER
4	FARKASTÓL	FAVÁGÓ	FIA	HÁROM
5	HÁZA	HISZI	IS	JÁRJON
6	MA	MÉG	MEGSZABADULT	MESÉT
7	MINT	MONDOK	NEM	NÉPÉVEL
8	OLYAN	ÖRDÖGTŐL	S	SOK
9	SZEGÉNY	SZÉPEN	SZŐCS	SZŐCSRŐL
10	TEMÉRDEK	TEMPLOM	TÖMÉNY	TÖRVÉNY
11	ÚGY	UTÁNA	VITÉZ	VOLT

A mondatok:

a)	$A3+D9+B7+D6+B1+A8+A9+D11+A7+A1+B10+C2.$
b)	$A11+A2!$
c)	$A1+C11+C9+C6+B9+B8+A4+C8+B6+A6+C5+B2+C3+D2+A5+D7+A1+A10+D8+D1.$
d)	$D11+B3+A3+A9+D3+C8+C1+D4+C4.$

2. MONDATVÁLOGATÓ

Játsszunk tovább a három történettel! Válogassátok szét mesénként a mondatokat, majd állapítsátok meg, milyen sorrendben követik azok egymást! Legyetek figyelmesek, mert az idézetek között kakukktojások is elbújtak.

1.	Amint ott heverészne, odajön az ördög egy rettentő nagy bivalybőrrel, hogy vizet merjen abba.
2.	Azt mondta, hogy ő a király pénzváltója, most egyenest megy a királyhoz, s elpanaszolja neki, hogy ellopták a drága sok aranyat.

3.	Azzal elmentek haza az ördöghöz, kinek éppen annyi gyermeke volt, mint a szöcsnek, talán még több vagy kettővel.
4.	Csak befordult a vén banya a palotába, s hozott a legénynek olyan szép aranyrojtos keszkenőt, hogy a szeme is káprádzott a ragyogásától.
5.	Egyszer aztán abban egyeztek meg, hogy mind a hárman építnek egy-egy pajtát, s amelyikébe befut a bika, azé lesz egészen.
6.	Ezeknek már zörgött is a csontocskájuk, s minden kis széllebbentésre lefordultak a lábukról.
7.	Hát amint húzza vissza a fejszét, ömlik utána az arany, mint a záporosó.
8.	Hát egyszer csak a nagy lármára kiszalad a szegény embernek valamennyi gyermeke.
9.	Hirtelen kiküldötte a feleségét a csűrbe, hogy a ketrecből töltsön meg egy zsákot polyvával, s éppen akkor jöjjön be vele, mikor az ördög is megérkezik.
10.	Hiszen beljebb is ment az egész falu, úgy, hogy egy sem jött vissza többet.
11.	Hiszen könnyű volt a két idősebb legénynek, mind a kettőnek volt kedvese a faluban, de uram istenem, hová menjen, merre facsarodjék a legkisebb legény.
12.	Hogy hová megy, azt nem is tudta, de eltökélte magában, hogy addig meg nem nyugszik, míg a sorsa jobbra nem fordul.
13.	Kapott is szállást, s a búzáirt betette a csűrbe.
14.	Levette a számárról az aranyas tarisznyát, s szaladott ő is, ahogy csak győzte a lába.
15.	Még az üres bivalybőrt valamiképpen csak el tudta cipelni a kúthoz, de vízzel tele!
16.	Megtelt a szoba boszorkányokkal, csak úgy nyüzsögtek. Hát egyszerre csak kiugrik az utolsó is, amelyiknek egy csomó kulcs volt a szájában.
17.	Mikor mind a hárman készen voltak, kieresztették az udvarra a bikát.
18.	Mit volt mit tenni a szegény embernek, rá kellett, hogy álljon a vasorrú bába kívánságára.
19.	Nagy ijedtségében, hogy valamit csináljon, egy fával elkezdett ásni a kút körül.
20.	Nagyot ordított a bába, de az orra eltörésével az ereje is elveszett, s meg sem tudott mozdulni fektéből.
21.	Ő ugyan el nem tudta gondolni, hogy kerülhetett elébe az a csúnya fekete állat.
22.	Az ördög hitte is, nem is a farkas beszédjét, de mégiscsak ráállott, mert szerette volna visszakapni a zsák aranyat.
23.	Össze is szaladt az egész falu népe, de úgy kiverték a faluból a legényeket, hogy alig győzték futással.
24.	Unalmában azt a rengeteg sok öl fát, ami csak levágva volt az erdőben, darabonként kezdte összekötözni.

3. SZÓFEJTŐ

A Táltospróba három meséjében is találkozhattatok olyan szavakkal, amelyeket ma már ritkán használunk. Nézzetek utána, melyik kifejezés mit jelent!

A mesebeli kifejezések		Magyarázatok	
1.	búzáir	△	Fából épült hevenyészett kunyhó.
2.	cibere	↑	Fából készített nagyobb edény.
3.	cseber	↓	Kukoricaliszból készült kásás étel.
4.	kajtat	□	Kutat, több helyre benézve, fel-alá járva keres.
5.	kaliba	●	Savanykás étel, főleg leves.
6.	puliszka	←	Szemcsés anyag tisztítására szolgáló eszköz dróthálóból vagy átluggatott lemezből.
7.	rosta	*	Trágya, gunyoros szóhasználatban.

4. KÉRDEZGETŐ

A kérdező játékhoz *Benedek Elek: Bolond Istók* c. meséjének ismeretére lesz szükségetek. Szerkessztek egy-egy kérdést az olvasottak alapján a megadott válaszokhoz!

a)	Leveles ágakból.	d)	Nem leszek főispán!
b)	Száz pengő forintért.	e)	Egy négylovas hintót.
c)	Nyaff-nyaff, megadom!		

5. NYELVI JÁTÉK

A táltos-csapatok nyelvi próbájának kiinduló szava az elolvasott mesében fontos szerepet játszó szó, a **BIKA**. Folytassátok 7 kifejezéssel az elkezdett szóláncot úgy, hogy az új szavak alkotásánál mindig csak egy-egy betűt változtathatsz meg.

B	I	K	A	→	B	O	K	A	→	B	A	K	A	...
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----

6. MESETOTÓ

A mesetotó kérdései ezúttal *A vitéz szőcs* című meséhez kapcsolódnak. Nyomozzátok ki a helyes válaszokat!

1. Milyen ételre szálltak rá a legyek a vitéz szőcs szegényes otthonában?

1.	lángosra	2.	puliszkára	x	pogácsára
----	----------	----	------------	---	-----------

2. Hány legyet csapott le egyszerre a csőcs?

1.	tizenkettőt	2.	hetet	x	húszat
----	-------------	----	-------	---	--------

3. Mivel ütötte agyon a legyeket a szőcs?

1.	légycsapóval	2.	újsággal	x	a tenyerével
----	--------------	----	----------	---	--------------

4. Milyen alapanyaggal dolgozik egy szőcs?

1. fával	2. bőrrel	x	fémme
----------	-----------	---	-------

5. Hol találkozott az ördög a szőccsel?

1. a hegytetőn	2. egy kút mellett	x	a városban
----------------	--------------------	---	------------

6. Milyen munkára fogadta fel az ördög a vitéz szőcsöt?

1. aranybányászatra	2. víz- és fahordásra	x	ördögfiúk okítására
---------------------	-----------------------	---	---------------------

7. Mennyi időre szolt a megállapodás a szőcs és az ördög között?

1. három évre	2. hét hónapra	x	egy hétre
---------------	----------------	---	-----------

8. Miben kellett volna vizet hozni a kútból?

1. kupában	2. bivalybőrben	x	hordóban
------------	-----------------	---	----------

9. Mit csinált az erdőben a szőcs a fákkal?

1. összekötözte azokat	2. mindet kivágta	x	kunyhót épített belőlük
------------------------	-------------------	---	-------------------------

10. Milyen fizetséget ígért az ördög a szőcsnek a szolgálat végére?

1. egy zsák aranyat	2. egy láda ezüstöt	x	egy évi ételme
---------------------	---------------------	---	----------------

11. Mivel verte fejbe a szőcs az ördögöt?

1. husáanggal	2. buzogánnyal	x	téglával
---------------	----------------	---	----------

12. Ki biztatta az ördögöt arra, hogy vegye vissza az aranyat a szőcstől?

1. a róka	2. a medve	x	a farkas
-----------	------------	---	----------

13. Az ördög félt, hogy a farkas cserbenhagyja, ezért jármot csináltatott. Miből készül a járom?

1. fából	2. bőrből	x	gyapjúból
----------	-----------	---	-----------

+ 1 Hogyan bátorította a farkas az ördögöt?

1.	Legyél bátrabb, ördög koma!
2.	Ne fuss, te bolond ördög!
x	Légy észnél, te vagy az erősebb!

7. SZÓTAGOLÓ

A szótöredékek is a *A vitéz szőcs* című meséből hullottak ki. Alkossatok értelmes szavakat a szótagokból, majd betűrendben jegyezzétek le azokat a megoldási lapra, amelyekkel találkoztatok ebben a történetben!

A – CSIZ – DI – MA

DŐ – E – ER - ZÜST

BI – BŐR – VALY

DŐ – ESZ – TEN

BU – GÁNY – ZO
CSIN – LA – PA – SÜ – TA – TŐ
DETT – HE – LE – RE – VE
DISZ – LÁB – NÓ
DOTT – KO – MÁN – RI

DÖG – FI – ÖR – ÚK
FI – KI – RÁLY
HA – KÜLD – TÉK – ZA
KA – LISZ – PU
RITY – TÉS – TYEN

8. MONDATKIRAKÓ

A megadott szavakból *A vasorrú bába* c. történet részleteit állíthatjátok össze. Egy-egy szó azonban minden mondatból hiányzik. Állapítsátok meg, melyek ezek a kifejezések!

a)	A – A – A – AZT – BÚSULT – ÉHEZŐ – FAVÁGÓ – GYERMEKET – HA – IS – MAJD – MEGSZAKADT – SOK – SZEGÉNY – SZÍVE
b)	DOHÁNYA – EGY – EGY – KÉMÉNY – MÉG – MINT – PIPA – RÁGYÚJTOTT – S – VOLT
c)	A – A – FIAM – JÖN – MINDJÁRT – POKOLBA – S – VISZ
d)	A – AZ – ÉN – FELESÉGED – GONDJÁT – GYERMEKEIDNEK – JÓ – LESZEK – MAJD – MILYEN – NEKED – S – ÜGYSINCS – VISELEM
e)	A – A – ADDIG – ADDIG – BÁBA – BORTÓL – ETTEK – HOGY – ITTAK – SOK – VASORRÚ
f)	EGY – ÉLETÉBEN – ENNYI – GYERMEKET – LÁTOTT – MÉG – NEM – Ő
g)	A – AZ – KIRÁLYA – MERT – MINT – NÉZNI – ÖRDÖGÖK – SEM – SZALADT – VISSZA

9. NYÁVOGÓ BÖLCSESSÉGEK

„Egyszerre csak mit lát? Egy nagy fekete macska ül előtte az asztalon. De már ezen csudálkozott a szegény ember. Ő ugyan el nem tudta gondolni, hogy kerülhetett elébe az a csúnya fekete állat. Mert csúnya volt, mint a sötét éjszaka” – olvastátok *A Vasorrú bába* c. mesében. A magyar nyelvben több olyan szólást, közmondást használunk, amelyek „főszereplője” ez az állat. Lássuk, ti ismeritek-e ezeket! Párosítsátok a bölcs mondásokat a magyarázatokkal!

1.	Akkora, mint a macska ökle.	A	Aránylag kicsi.
2.	Fel meri kötni a macska farkára a harangot.	B	Bátor.
3.	Körmetlen macskának nehéz fára mászni.	C	Feszült figyelemmel nézelődik.

4.	Nem lehet előtte elvágni a macska farkát.	D	Képességek nélkül nehéz valamit elérni.
5.	Olyan lyukas, hogy kilenc macska sem fogna benne egeret.	E	Nagyon rongyos ruhadarab.
6.	Spekulál, mint a macska az üres padláson.	F	Nem tanácsos előtte őszintén beszélni.
7.	Úgy jár a szeme, mint az egerésző macskáé.	G	Töri a fejét, töpreng.

10. KÉPES MESE

Válasszatok egy jelenetet a nektek legjobban tetsző meséből! Készítsetek ahhoz egy illusztrációt! Munkátok hátoldalán tüntessétek fel a kép címét is! (Az A/4-es méretű alkotásokat mellékletként várjuk tőletek!)

A feladat megoldását **2018. február 25-ig** a megoldási lapokon várjuk a mesepostán:
Katona József Könyvtár – „TÁLTOSPRÓBA”
6000 kecskemét, Piaristák tere 8.

A megoldási lapokat 2018. január 23-tól tudjátok letölteni a honlapról.